

Gwendid cynyddol, di-boen – Ai Clefyd Niwronau Motor yw hyn?

1. A oes gan y claf un neu ragor o'r symptomau hyn?

Nodweddion bwlbaidd

- Dysarthria
- Lleferydd aneglur neu dawel, yn aml pan fydd wedi blino
- Dysffagia
- Hylifau a/neu solidau
- Llawer iawn o boer
- Teimlad o dagu, yn arbennig wrth orwedd ar wastad
- Ffasgelliadau – tafod

Nodweddion breichiau a choesau

- Gwendid canolog
- Cwmpo/baglu – oherwydd troed llipa
- Colli dehurwydd
- Cyhyrau'n nychu
- Cyhyrau'n plycio / ffasgelliadau
- Crampiau
- Dim nodweddion synhwyrol

Nodweddion anadlol

- Symptomau anadlol y mae'n anodd eu hesbonio
- Byr ei wynt wrth wneud ymdrech
- Syrthni eithafol yn ystod y dydd
- Blinder
- Cur pen yn y bore
- Orthopnoea

Nodweddion gwybyddol (anghyffredin)

- Newid mewn ymddygiad
- Ansadrwydd emosiynol (heb fod yn gysylltiedig â dementia)
- Dementia blaen-dalcennol

2. Ydy pethau'n datblygu'n raddol?

Ffactorau ategol

- Nodweddion anghymesurol
- Oedran – gall symptomau MND ddod i'r amlwg o unrhyw oed
- Hanes cadarnhaol o MND neu glefyd niwroddirywiol arall yn y teulu

Ffactorau NAD ydynt yn ategu diagnosis MND

- Cysylltiad â'r bledren / coluddyn
- Symptomau synhwyrdd amlwg
- Gweld dau o bob dim / Ptosis
- Symptomau gwella

Os yw 1 a 2 yn wir, cwestiynwch MND ac atgyfeiriwch y claf at Niwroleg

Os ydych chi'n credu y gall fod yn MND, nodwch hynny'n amlwg yn y llythyr atgyfeirio. Y pethau cyffredin sy'n achosi oedi yw atgyfeirio i ddechrau at wasanaethau Clustiau, Trwyn a Gwddf (ENT) neu wasanaethau Orthopedig

Adnoddau ychwanegol:

Mae gan Gymdeithas MND Adnoddau a chyhoeddiadau i'w llwytho i lawr yn www.mndassociation.org/gp

Nodweddion bwlbaidd

Mae 25% o gleifion yn dangos symptomau bwlbaidd

- Dysarthria
 - Lleferydd tawel, cryg neu wedi newid
 - Lleferydd aneglur, yn aml pan fydd wedi blino
- Dysffagia – hylifau i ddechrau ac yna solidau yn amlach na pheidio. Gall fod yn deimlad o rywbeth yn cael ei ddal yn y gwddf neu dagu wrth yfed yn gyflym.
- Llawer iawn o boer
- Teimlad o dagu wrth orwedd ar wastad
- Peswch gwan – nad yw'r claf yn sylwi arno'n aml iawn

Dysarthria cynyddol, di-boen – ystyriwch atgyfeirio at wasanaeth niwrolegol yn hytrach nag ENT

Nodweddion breichiau a choesau

Mae gan 70% o gleifion symptomau'n ymwneud â breichiau a choesau

- Gwendid canolog – teimlad annifyr ond di-boen
- Gwendid distal
 - Cwmpo/baglu – oherwydd troed llipa
 - Colli deheurwydd, e.e. problemau gyda sipiau neu fotymau
- Cyhyrau'n nychu – dwylo ac ysgwyddau. Anghymesurol fel rheol
- Cyhyrau'n plycio / ffsgelliadau
- Crampiau

Nodweddion anadlol

Mae problemau anadlol yn nodwedd sy'n dod i'r amlwg yn hwyr ar gyfer MND ac mae'n nodwedd anghyffredin. Mae cleifion yn dangos nodweddion methiant anadlol niwrogyhyrol

- Byr ei wynt wrth wneud ymdrech
- Syrthni eithafol yn ystod y dydd
- Blinder
- Cur pen yn y bore. Mae cleifion yn aml yn disgrifio teimlo'n 'ddryslyd' yn y bore, yn araf deg yn bwrw iddi, neu fel petai ganddynt ben mawr
- Cwsg sy'n flinderus
- Orthopnoea
- Haint ar y frest yn aml, nad oes modd ei hegluro
- Peswch a sniffiadau gwan
- Anesmwythder gyda'r nos a/neu chwysu

Ystyriwch MND os nad yw archwiliadau am ddiffyg anadl yn ategu achos ysgyfeiniol neu gardiaidd.

Nodweddion gwybyddol

Mae dementia amlwg, fel symptom, yn anghyffredin. Mae camweithrediad gwybyddol yn cael ei gydnabod fwyfwy, ac mae'r dystiolaeth yn cynnwys:

- Newid mewn ymddygiad fel difaterwch neu ddiffyg cymhelliant
- Cael anawsterau gyda thasgau cymhleth
- Methu canolbwyntio
- Ansadrwydd emosiynol (nad yw'n gysylltiedig â dementia).

Holwch yn benodol am hanes penodol o'r nodweddion hyn

Y grŵp datblygu ar gyfer yr adnodd hwn:

RCGP (L Davies, R Pizzaro-Duhart, I Rafi) Cymdeithas MND (J Bedford, H Fairfield)

Niwroleg (P Callaghan, C McDermott, K Morrison, R Orrell, A Radunovic, S Weatherby, A Wills) Meddygaeth Liniarol (I Baker)